СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 168. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 22. липня, 1927. VOL. XXXV. No. 168. Jersey City, N. J., Friday, July 22. 1927. THREE CENTS

200 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ ТРЕБА НА РАТУНОК ЖЕРТВАМ ПОВЕНИЙ

СЕКРЕТАР ГУВЕР ПРЕДКЛАДАЄ КУЛИДЖОВИ ПЛЯН ДОПОМОГИ.

РЕПИД СИТІ, Савт Дакота, 20. липня. — Секретар торговлі Гувер предложив президентови Кулиджови докладний висліді його розслідів над потребою допомоги для жертв виливу ріки Місісіпі.

Після сього пляну на допомогу треба видати що найменче 200 міліонів долярів. Уряд мусить не тільки подбати про те, як кормити богато з жертв повени, але й дбати за цілу околицю через кілька літ за рядом, щоби нещасте не повторилося. Після звіту Гувера сих 17 міліонів долярів, які край зложив на руки Червоного Хреста на допомогу для долини Місісіпі, вистарчить тільки до 1. падолиста сього року.

САКО Й ВАНЦЕТТІ ГОЛОДУЮТЬ ДАЛІ.

ПО 88 ГОДИНАХ ГОЛОДІВКИ ВІДКИДАЮТЬ СПЕЦІЯЛЬНУ ПОЖИВУ, ЗЛАДЖЕНУ ЗАРЯДОМ.

БОСТОН, Месечузетс, 20. липня. — Голодівка Сака й Ванцетті для протесту проти несправедливого засуду на смерть, яку вони почали майже чотири доби тому, прибирає щораз поважнійші форми. Коли минуло 88 годин від початку голодівки, заряд вязниці зладив їм спеціяльну поживу, яку міг видержати їх жолудок, але вони відкинули її.

Дорадний комітет, установлений губернатором для розглянення справи, заповідає скоре покінчення слідства.

МИМО СТРАЙКУ ДОБУВАЄТЬСЯ МНОГО МЯГКОГО ВУГЛЯ.

УРЯД ПРО МОЖЛИВІСТЬ НЕДОСТАЧІ ВУГЛЯ.

ВАШИНГТОН, 20. липня. — Департамент торговлі видав офіціяльний звіт з добутого в сьому році вугля, з якого виходить, що мимо страйку робітників мягкого вугля сього року добуто в перших 6 місяцях сього року о півпята міліона тон більше, як за сей самий протяг часу минувшого року. Сим уряд немовби дав відповідь на побоювання, що мягкого вугля не стане.

ҐЕН. САНДІНО ВИДАЄ ПРОКЛЯМАЦІЮ ПРОТИ КУЛИДЖА.

КЛИЧЕ НІКАРАҐВАНЦІВ ДО ДАЛЬШОЇ БОРОТЬБИ.

МАНАҐВА, Нікараґва, 20. липня. — Ґенерал Сандіно, котрий підняв боротьбу проти американських військ, що ввійшли до Нікараґви, але був розбитий зі страшними втратами коло місточка Окотала, видав зі свого укриття проклямацію до Нікараґванців, в котрій нападає на президента Кулиджа як на дійсного виновника кровопролиття та закликає своїх земляків далі боротися проти американської окупації та піддержування нею фальшивого уряду Діяса.

Американський уряд постановив скріпити залогу маринарів.

ЦІКАВИЙ ЗВОРОТ У АФЕРІ СНАЙДЕРОВОЇ ТА ҐРЕЯ.

СНАЙДЕРОВА ЗНОВА ПРОБУЄ ВРАТУВАТИСЯ ВІД СМЕРТИ

ОСИНИНҐ, Ню Йорк, 20. липня. — Пані Рут Снайдер, котра вижидає тут смерти, на яку її засуджено за вбийство свого мужа на спілку зі своїм коханком Джодом Ґреєм, віднеслася через знакомих, відвідуючих її в тюрмі, з прозьбою до Ґрея, щоби він узяв на себе всю вину за вбийство Снайдера та в той спосіб уратував її від кари смерти.

Заряд вязниці каже, що він не чував про таку прозьбу, а Ґрей видимо мовчить.

НЕБУВАЛЕ ПАШПОРТОВЕ ЗАРЯДЖЕННЄ.

ЖІНКИ МУСЯТЬ МАТИ ДОЗВІЛ МУЖІВ НА ВІДВІДИНИ КУБИ.

ГАВАНА, Куба, 20. липня. — Кубанський комишенер іміґрації оголосив нині, що замужні Американки, котрі прийдуть до Куби без своїх мужів, будуть обовязані виказатися дозволом від своїх мужів на подорож до Куби. Котрі не будуть мати такого дозволу, будуть урядом депортовані назад до Злучених Держав.

ЧОМУ МУЩИНИ НЕ ЖЕНЯТЬСЯ?

ЧИ ЧЕРЕЗ СЕБЕЛЮБСТВО, ЧИ ДЛЯ БРАКУ РОМАНТИЧНИХ ПОЧУВАНЬ?

ОВКЛЕНД, Каліфорнія, 20. липня. — На краєвій конвенції Федерації Клюбів Професійних і Бизнесових Жінок, що почалася тут у сьому місті, розвелася між иншим довша дискусія над питанням, чому так богато мущин лишається в Америці старими кавалерами. Для пояснення сього явища подавали делеґатки ріжні теорії: після одних, старі кавалери се самолюби: якби не були самолюбами, то женилибся. Вони бояться нових зобовязань, фінансових і душевних, які їм треба приймати в подружжу.

Другі казали, що старі кавалери звичайно удержують своїх родичів. Инчі казали, що вони просто не мають стремління до романтики, тобто не дбають за почування любови й любовних пригод.

Одна делеґатка звернула увагу конвенції на те, що безженьство зростає не тільки серед мущин, але й серед женщин. Причиною обох явищ є те саме: богато осіб не може найти собі підходячої пари.

МОРЯК НАЙШОВ СКАРБ.

КЕЙП МАЙ, Ню Джерзі, 19. липня. — Джеремія Прет, 74-літний моряк з рибацької лодки Мері Ен з Ґлустера, в стейті Месечузетс, ідучи берегом моря, побачив громаду чайок, опускаючихся на якийсь предмет. Розглянувши сей предмет, він пізнав у ньому „амберґрис", субстанцію, яку виділює зі жолудка одна порода китів, а яку вживають фабриканти перфум. Моряк забрав найдене домів. Важить воно 28 фунтів. Один нюйорський перфумер заплатив йому за се 12,500 долярів.

Моряк каже, що він тепер зможе покинути рибальство та купити собі курячу фарму.

ЗІЗД ПЕТЛЮРІВЦІВ.

ВАРШАВА, 18. червня. — У неділю у Кракові відбувся зізд петлюрівців. На зізд прибуло коло 100 делеґатів. Зізд надіслав Мосціцькому й Пілсудському телеграми з подякою „за гостинність, що її мають українські еміґранти на польській території".

ПІВ МІЛІОНА АКРІВ ЗБІЖЖА ВИБИВ ГРАД.

В суботу, 9. липня ц. р., навістила многі саскачеванські околиці страшна буря з градом, в наслідок чого пятьсот тисяч акрів збіжжа й городовини були цілковито знищені. Шкода, нанесена збіжжу й городовині градобиттям, ще не обчислена, але вона буде виносити не менше як кілька міліонів долярів. Град падав величини фасоль і воронячих яєць. Куди лише ця градова туча перейшла, там у хатах не остала цілою ані одна шиба. Найбільше потерпіли фармері в околиці Бетун, Дислей і Ломсден. Ґнаний сильним вітром град посік збіжжє на січку і перемішав із землею.

В часі цеї страшної бурі громові іскри запалили кілька будинків, між ними два елевейтори: один в Іґан, а один в Асквит.

ВЕЛИКА БУРЯ В АЛБЕРТІ.

В наслідок великої бурі, яка навістила околицю Ветаскивин в пятницю, 8. липня, трох людей згинуло, богато будинків рознесено на тріски та ушкоджено збіжжє. Убиті є Станіслав Фузчик, М. Мільковскі і Б. Бойчук. Вони прибули з Галичини 25. червня, і полишили там великі родини. Траґічної ночі вони спали у шпихлірі на фармі Німця Г. Строшейна. Буря зірвала будинок у гору і кинула ним 200 ярдів дальше так, що розбила його на тріски.

Та сама буря навістила околицю недалеко Келґарі і позривала багато домів і господарських будинків. Не минула вона й околиці Лакомб, де наробила дуже багато шкоди. Буря була така сильна, що підносила на озері Ґал воду на кільканацять стіп вгору, а човни, що були на озері, занесла буря на 100 до 500 стіп воздухом дальше.

Не обійшлось і без граду; він падав у величині курячих яєць і куди перейшов, там зі збіжжа не лишив ані сліду. Понад один міліон бушлів збіжжа пропало.

НОВІ ВИДАННЯ ЕТНОГРАФІЧНОЇ КОМІСІЇ УАН.

Етнографічна комісія УАН цими днями випускає з друку 47 книжку Етнографічного Вістника. В цій книжці вміщено статті: К. Квітка — „Українські пісні про дітогубництво", В. Петров — „Про вірування в сонце і візантійсько-славянські джерела їх", В. Білий — „Матеріяли до праці Закревського", В. Попов — „Джерела Осопатівських пісень", В. Кравченко — „Текст калинівських пісень", А. Лобода — „Пісні з України про імперіялістичну війну", Є. Рудинська — „Матеріяли до біографії Ів. Рудченка (Білика)".

Друкується 5-ту книжку етнографічного Вістника, присвячену академікові Багалієві.

Вийшов 4-тий випуск Бюлетеня етнографічної комісії, дві програми про пісню: „Ой не ходи Грицю" та „Пісня про замирання".

УЧИТЕЛЬ-КАТ.

В селі Нове село, руденського повіту, є вчителем Францішок Курпель. Він то приноровлює до українських дітей такі методи, які далеко перейшли методи пруских „учителів", що їх примінювали до польської дітвори в Познанщині. Одного учня вдарив цей звір в людській шкірі так сильно, що хлопець аж оглух. Деяких дівчат побив так тяжко, що батьки мусіли возити їх до лікаря і до шпиталю. Всі жалоби селян перед шкільною радою були досі безуспішні.

Видно Польща навмисно насаджує таких учителів по школах на українських землях.

ЦІЛЮЩІ СЛЬОЗИ.

Знаємо давно, що добре виплакатись — велика полекша у важких хвилинах. Але щойно тепер довідуємося, яку іншу силу мають сльози. Лондонський лікар др. Флемінґ відкрив, що сльози — це прегарний дезинфекційний середник і що одна сльоза в силі вбити міліони мікробів, коли впаде на них. Хемічна субстанція сліз така сильна, що тою самою сльозою можна вбивати вічно нові мікроби. Др. Флемінґ твердить, що ця субстанція розлита по всьому тілі і вдержує напір мікробів, які атакують нас міліонами. Щоби її як слід використати, треба би ще тільки... вміти заливати мікроби слізми. Які ще дива не скриває людський орґанізм! Читачу, не плач із зворушення; сльози треба від нині шанувати.

ГУРАҐАН НАД КАМЯНЕЧЧИНОЮ.

Дня 20. червня над Камянеччиною пронісся шалений гураґан з величезною зливою, заподіявши по деяких районах велику шкоду.

У селах Карабчіївці та Говорах, віньковецького району, зруйновано понад 150 будівель. Місцями, де випав град, вбито засіви і подекуди повилягали збіжжа.

З Камянця виїзджає комісія, щоб означити шкоди, заподіяні гураґаном.

ЗГОРІВ НА СМЕРТЬ У ЛІТАКУ

ПЕОРІЯ, Илиноїс, 20. липня. — Коло місточка Лемакса впав на землю літак, котрим літали Джек Карлок і Чарлз Бон. Літак занявся у воздусі, а Бон відніс такі тяжкі попарення, що видай теж помре.

ШИКАҐО ЗБИРАЄТЬСЯ БУДУВАТИ ВЕЛИКИЙ СОБВЕЙ.

ШИКАҐО, 20. липня. — Місто Шикаґо збирається будувати коло 131 милю підземної залізниці. Має вона коштувати коло пів біліона долярів. Більшість сього капіталу мають достарчити нюйорські капіталісти.

ВІДЗНАЧЕННЯ.

Презес Окружного Суду в Луцьку, Влодек, що проводив судові у великім процесі у Володимирі Волинськім, дальше прокуратор Ходецкі й Струменьскі, що в тім процесі обжаловували, й аспірант поліції Заремба, що в тій справі проводив поліційні доходження, на котрого загал обжалованих жалувався на важкі побиття в часі тих доходжень — дістали з нагоди свята 3. травня відзначення у формі ріжних ордерів.

ЗАМІСЦЬ 100 МІЛІОНІВ АЖ... 15.

Скрентонський „Републіка—Гурнік" одушевляється, що Польща отримала аж 15 міліонів долярів позички від американсько-жидівської консорції „Фішер-Деніс-Шарпі".

От і догосподарилася „польська республіка". Шумно старалася 100 міліонів, а далі 15. Нині якийнебудь американський капіталіст дістане 15 міліонів на нот, а польська, 30-міліонова „держава" мусить за 15 міліонів піддаватися під фінансову контролю нюйорських „ґанделесів". От і діждалася Польща „почести".

ТРОЯТЬ ЖОВНІРІВ.

В 2. польськім летунськім полку, що стоїть в Раковицях під Краковом, одного дня занедужало 45 жовнірів від зїдження зіпсутого кінського мяса. Всіх їх в горячці і майже непритомних відвезено до шпиталя. Се тільки один з численних фактів, котрі доказують, які є відносини в польськім війську, особливо в тих полках, які в більшости складаються з Українців та Білорусинів.

ЮВИЛЕЙ ОЛЬҐИ КОБИЛЯНСЬКОЇ.

Буковинські земляки приготовляються до ювилейного свята Ольґи Кобилянської, в честь 40-літньої діяльности великої письменниці. Почин до нього дала місцева „Жіноча Громада", скликавши представників усіх товариств у Чернівцях. Святом займеться окремий комітет; воно призначене на початок осени. Комітет подасть своєчасно до відома ширшого загалу подробиці ювилею і прохає вже тепер нашу всю пресу попередити наше громадянство вісткою про намірене свято.

ВІДЕНЬ ХОРОНИТЬ ЖЕРТВИ ЗАВОРУШЕНЬ В ОДНІМ ГРОБІ

СОЦІЯЛІСТИ УДЕРЖУЮТЬ МИР У ДЕНЬ ПОХОРОНІВ.

ВІДЕНЬ, 20. липня. — Відень почав нині хоронити жертви заворушень „червоної пятниці". Сподіваних демонстрацій не було. Похорони відбулися незвичайно мирно й в порядку. Соціялісти, від яких сподівалися сих демонстрацій, приняли спеціяльні міри, щоби не нарушено мира.

Покищо нині похоронено 57 жертв. Так як усіх жертв начислено урядово на 99, то видно решту будуть хоронити в найблизчих днях. Всіх 57 похоронено в одному великому гробі. На цвинтар допускали тільки за картками, і то тільки найблизчу родину. Які два блоки від могили стояли величезні товпи Віденців. Над гробом промовили бурмістр міста Відня Шпаєр та другі соціялістичні провідники, між иншими Бернштайн, котрий прилетів спеціяльно на похорони з Берліна, щоби представляти там німецьку соціял-демократичну партію.

В газетах появилася заява міського радного Брайтнера в імени бурмістра міста, що заворушення в пятницю викликала поліція, стріляючи без провокації на товпу. Брайтнер, хоча сам завзятий противник комуністів, висміває закид, немовби заворушення плянували комуністи.

Безпосереднім наслідком заворушень є зорганізовання так званої „Штадтшуцвахе", себто міської охоронної сторожі, яка й появилася в перше на похоронах. Єя орґанізація має заступити дотеперішну поліцію, та ще не знати, чи між ними не прийде до боротьби.

СМЕРТЬ РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ.

5-ЛІТНИЙ ХЛОПЧИНА НАСЛІДНИКОМ ПРЕСТОЛА.

БУКАРЕШТ, Румунія, 20. липня. — Фердинанд з роду Гогенцолернів, король Румунії, помер нині над раном у королівській палаті.

Король мав при смерти 62 роки. Він хорував уже від довшого часу на рака, і тільки найліпшим лікарям міг він завдячити, що не помер скорше. Смерть отже не була ніякою несподіванкою, що ратує Румунію перед всякими можливими клопотами.

Його син, що мавби наступити по ньому на престіл, поповнив такі скандали, що за те його відсунули від престола. Він тепер і живе в Парижи, та не може навіть завитися на похорон свого батька. На престіл вступить його син, внук помершого короля, князь Михайло (по румунськи Миґай), якому тепер усего 5 літ. За час його неповнолітности державою управляти будуть як реґенти патріярх, князь Микола та начальник судівництва, та справдішними керманичами держави будуть, як сподіються загально, королева-вдова Марія та її улюблений міністер Братіяно.

Зараз по смерти короля зібрався парлямент, щоби приготовити похорони та признати нового короля.

НІМЦІ СПІШУТЬСЯ ДО ПЕРЕЛЕТУ ЧЕРЕЗ ОКЕАН.

АЖ ТРОХ З НИХ ХОЧЕ ЛЕТІТИ, І КОЖДИЙ ХОЧЕ БУТИ ПЕРШИМ.

БЕРЛІН, 20. липня. — Подвиги американських летунів, головно їх перелети почерез Атлянтійський океан, викликали серед німецьких летунів незвичайно сильне бажання перелетіти океан зі сходу на захід, що є о много труднійшим як у східнім напрямі. Трох славних німецьких летунів збирається тепер летіти в сю небезпечну дорогу, і кождий з них хоче почати свій перелет першим.

Ернст Удет заповідає свій вилет з Мінхена на 5. вересня. Отто Кеннеке каже, що він вилетить тогосамого дня з Кельна. Оба вони заповідають, що вилетять зі суші потайки, щоби люди не знали, коли вони прийдуть до Америки. Летун Льозе ще не подав дня ні місця свого вилету.

КРОВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ІНДІЇ.

18 ЛЮДИЙ ПОГИБЛО З РУК ПОЛІЦІЇ.

СІМЛЯ, Панджаб, Британська Індія, 19. липня. — Неофіціяльні донесення зі села Коталі, що лежить в одній з панджабських держав, кажуть, що там прийшло до поважних заворушень. Коли поліція хотіла арештувати кількоро людий, товпа спротивилася сьому, а дехто з товпи мав навіть стріляти до поліції шротом. Поліція відповіла вжиттєм крісів. Від стрілів впало 18 осіб, а 24 віднесло тяжкі поранення. За супротивленнє поліції арештовано 55 осіб. Поліція виправдується, що вона мусіла стріляти для вспокоєння заворушень.

ІРЛЯНДІЯ БЕРЕТЬСЯ ДО ПОЛІТИЧНИХ ЗАГОВІРНИКІВ.

ДАБЛИН, 20. липня. — Ірляндський уряд предложив ірляндському парляментови проект закона проти політичних заговірників. Після сього закона політичні убийники мають бути на будуче суджені не присяжними судами, але звичайними державними трибуналами. Поступованнє в таких случаях має бути напів воєнне. Після проєкту другого закона, внесеного урядом, кождий кандидат на посла має зложити урядови зобовязаннє, що на случай вибору буде сповняти свої посольські обовязки. Се є вимірене проти тих непримиримих прихильників независимости Ірляндії, які досі давалися вибирати, а опісля бойкотували айриський парлямент.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates;		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩО СТАЛОСЯ В ВІДНИ

Всі европейські ґазети тепер пробують пояснити криваві віденські заворушення, в яких згинуло близько сотки осіб. Анґлійські, німецькі, а головно французькі й московські ґазети натягають сі події на своє копито. Кождий старається доглянути в них те, чого йому треба: Німці доказів потреби злуки Австрії з Німеччиною; Французи німецької інтриґи, яка якраз наказувалаби розірвати Австрію від Німеччини раз на все; Москва заповіди нової світової, очевидно, комуністичної революції.

Тимчасом не то, що вдоволяючого пояснення не можна дати для сих подій, але навіть самі події ще не встановлені як слід. Не відомо докладно, через що почалися заворушення, не відомий докладний їх перебіг, та не відомий їх конець.

Не відомо навіть, яку ролю відограли в них комуністи. В перших телеґрамах їх згадували дуже часто як головних ініціяторів, але відтак на перший плян виступили соціялісти, а про комуністів забулося. З того можна робити заключення, що австрійський уряд сподівався поважнійшого перевороту та з гори лаґодив опінію світа до ворожнечі до перевороту як до комуністичного експерименту. В великих ґазетах Америки віденські події виглядають так, гейби їх повели соціялісти, гейби вони хотіли завести соціялістичний уряд, але се їм не вдалося через хитрість австрійського уряду, який зібрав проти соціялістів Відня краєву оборону по провінції.

Тимчасом телеґрами до соціялістичних ґазет у Америці пояснюють справу інакше. Кажуть вони, що весь віденський міський уряд у руках соціялістів, які при послідних міських виборах дістали 80 процент голосів. Тільки одна поліція міста в руках державного уряду, який є християнсько-суспільний, себто попівсько-міщанський. Соціялісти через те і шукали за якоюсь притокою виступити проти сього. Така нагода їм тепер і случилася. Соціялістичні верховоди Відня згодилися здержати всякі заворушення, як державний уряд дозволить містови Відневи зорґанізувати свою поліцію, яка очевидно буде зависима від міського уряду, який знова є висловом не дрібної буржуазії та попівства, згуртованого в християнсько-соціялістичну партію, але робітництва, зорґанізованого в соціялістичну партію. Значить віденські події се не побіда уряду д-ра Зайпля, але якраз його невдача.

Докладного розгляду подій та їх значіння можна сподіватися допера по упливі якогось часу.

ЧЕСЬКЕ СВЯТО У ЗБОРОВІ.

Доля хотіла, що місто Зборів у Галичині перейшло до історії боротьби чеського народу за державну незалежність. В літі 1917 р., підчас російської офензиви проти австро-угорських і німецьких військ на галицькім фронті, зарядженої тодішнім російським тимчасовим урядом під проводом Керенського, відзначилися під Зборовом **чеські відділи** при російській армії, які віднесли перемогу над відділами австро-угорської армії. Був се **перший визначний военний подвиг** чеських відділів при російській армії і тому Зборів став одним із символів чеської боротьби за державну незалежність.

Дня 2. липня с. р. минуло якраз десять літ від сього чеського военного подвигу. Обходили Чехи сі десяті роковини його як національне свято не тільки в чеськословацькій державі, але чеськословацька військова делеґація під проводом шефа ґенерального штабу ґен. Сирового виїхала також до Зборова, щоб поклонитися памяти тих чеських жовнірів, які впали в бою і спочивають вічним сном у братній українській землі.

Одначе та українська земля знаходиться під польським ярмом, і не до нас, до Українців, до дійсних господарів сеї землі, приїхали Чехи в гостину, щоб поклонитися памяти своїх героїв, — тільки приїхали вони в гостину до відвічного ворога українського народу, до Польщі.

І болюче, дуже болюче читати промови, які виголошували Чехи на могилах своїх Зборівських героїв. Вони говорили, що ті могили лежать на **польській** землі, дякували Польщі за гостинність і голосили про чесько-польське братання.

Одначе ми певні, що Чехи дуже добре знають, що Зборівські могили їх героїв лежать не на польській, а на українській землі. І коли вони говорять про польську землю, то се була тільки ввічливість супроти Польщі, яка тепер панує над сею землею.

Ми певні також, що Чехи дуже добре знають, скільки школи має їх держава від того, що між Україною й Чехословаччиною розсілася Польща, що Україна й Чехословаччина не сусідують з собою. З Польщі Чехословаччина не має ніякої користи, — навпаки, Польща являється тою заздрісною інтриґанткою, яка старається зменшити значіння Чехословаччини на міжнароднім полі. За те між Україною й Чехословаччиною, коли-б вони сусідували, були би живі господарські зносини, які приносили би користь обом сусідам, зокрема чеськословацькому промислови. Сим зносинам стоїть власне на перешкоді Польща, яка загарбала українські землі і розсілася між Україною й Чехословаччиною.

Ми певні, що все те Чехи дуже добре знають і тільки числиться з тим, що Зборівські могили їх героїв знаходяться тепер на території польської держави, проголосили такі болючі для кождого Українця слова про польську землю.

Тому ми не кинемо на чеських промовців каменем за ті їх болючі для нас слова, а разом з ними поклонимося памяти їх героїв, **від яких український нарід, поневолений Польщею, повинен узяти собі добру науку, як боротися з ворогом.**

Ті Чехи, що спочивають вічним сном на українських полях під Зборовом, були громадяни австро - угорської монархії, жовніри австро-угорської армії, які були примушені присягати вірність цісареви — Габсбурґови. І героями для свого народу стали вони тому, що **зломили** ту вимушену на них присягу, що вважали єдиним своїм обовязком **вірність свому народови** і на поклик чеських провідників, які проголосили війну проти Австро-Угорщини за державну незалежність чеського народу, звернули свою зброю проти ворогів чеської державности.

Сей геройський подвиг Чехів, які спочивають на українських полях під Зборовом, нехай усе стоїть перед очима українського народу, поневоленого Польщею. Особливо-ж повинен він врізатися в душу кождого Українця, якого польський уряд бере до військової служби і примушує до присяги на вірність польській державі, відвічному ворогови українського народу.

Бо прийде хвиля, коли український жовнір польської армії повинен піти за приміром чеських героїв зпід Зборова: **звернути свою зброю проти Польщі за визволення українського народу зпід польського ярма.**

І коли тоді, на вільну українську землю, як гості української держави, приїдуть Чехи поклонитися памяти своїх Зборівських героїв, тоді вони не потребуватимуть кривити душею і голосити світови неправду, що їх Зборівські герої лежать у польській землі.

Тоді вони, кланяючися памяти своїх героїв, поклоняться також українській землі, в якій знаходяться їх могили, і українському народови — Державному Господареви сеї землі.

Прага, 4. липня 1927.

Проф. Др. М. Лозинський.

АФОРИЗМИ ВЕНЯМИНА ФРАНКЛИНА.

Трьох може задержати щось у тайні, коли двох із них уже мертві.

Коли ти купуєш непотрібне, приятелеві, здобуваєш собі його. Коли позичаєш гроші приятелеві, тратиш його.

Чи ти любиш життя? Коли так, то не марнуй часу, бо час, то матерія, з якої зроблене життя.

Коли ти купуєш неоптрібне, то небаром продаватимеш потрібне.

„Я завтра змінюся!" каже дурень. Нині вже запізно. Мудрий змінився вчора.

Ворота мудрости ніколи не замкнені.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Витинки з ґазет надіслали: гр. Дмитро Мина, Трентон, Ню Джерзі; др. Володимир Сіменович, Шикаґо, Илинойс; гр. М. Ґрещук, Вилкс Баре, Па.

ЩО ТАКЕ ДІЙСНІСТЬ?

Кожний, хто прочитає цей заголовок нашої статті, певно здивується й скаже: — яке дивне питання! Таж ми всі хіба знаємо, що воно таке дійсність. Це просто все те, що довкола нас діється й що ми можемо бачити, почувати й ствердити. Та воно тільки так здається нашим людям. Це не буде ніяка пересада, якщо ми ось тут скажемо, що в Европі нема другого народу, якому би так бракувало почуття дійсности, як нам; а головно нашій інтеліґенції. І хто знає, чи не якраз той великий брак почуття дійсности не є одною з головних причин наших особистих і національних невдач.

Всякий, хто починає якусь свою або громадську роботу, мусить, — якщо він бажає мати успіх у тій роботі, — мати почування дійсности. Він повинен знати наперед правдивий, а не у своїй фантазії вимріяний, стан діла, до якого береться. Дальше мусить бачити ясно всі правдиві дороги, які ведуть певно до мети й всі перешкоди, які потрібно усунути на тій дорозі. Найважнійше ось тут те, щоби людина ясно бачила те, що вона сама хоче осягнути.

Це може зробити тільки той, хто має почування дійсности.

Хто руководиться тільки запалом і бажаннями, а не здоровим розумом, той мусить скорше чи пізніше зайти в сліпу вулицю, з якої нема виходу, наробивши перед тим багато похибок.

У наших людей такого почування дійсности нема. Наше щоденне життя дає нам на кожному кроці богато доказів на це. В індивідуальній конкуренційній боротьбі за істнування ми примушені уступати зайдам-чужинцям, які уміють країсше орієнтуватися, як ми. У них почування дійсности більше, як у нас. І так, як поодинцем ми здаємо позиції в щоденній боротьбі, так само в громадському житті виявляємо розбіжність наших стремлінь і ведемо внутрішню боротьбу, яка наробила нам так багато шкоди.

От хочби невдачі в нашій визвольній боротьбі останніх десяти років. Більша частина тих невдач була рішуче в тому, що люде, які мали у ній провід, не мали почування дійсности. Це мусить признати нам кожний, хто мав нагоду приглянутися близше нашій політичній роботі. Клясичним приміром цього була наша так звана „закордонна політика". Про це можна написати грубі книги.

Все те діється тільки тому, що при вирішуванню наших національних і суспільних справ ми руководимося більше почуванями, бажаннями, фантазіями, бо не було у нас почування дійсности.

Більша частина нашої інтеліґенції шибає думками аж під небеса, а не береться за щоденну сіру й тяжку роботу тут на землі. Ось тут причина, що у нас всякі утопісти, люде, які з прадивим життям народу не мають нічого спільного, всякі реформатори-фантасти, всякі авантурники поривають нераз за собою розмріяні маси. Бо тільки людей без почуття дійсности можна приманити до себе блеском казок інтернаціональних доктрин. Тому то у нашім громадськім життю так богато провідників, отаманів і авантурників.

Нашу духову енерґію витрачуємо на політичні мрії й тугу за якоюсь казковою правдою на світі. Це може бути добре в поезії, та ніколи в тяжкій щоденній роботі. І так, як думками ми уміємо розвязувати всякі найтруднійші справи свої й чужі, так само ділами ось тут на землі ми показуємо свою непридатність до нічого.

Зайдіть ви на славне якенебудь українське засідання й прислухайтеся уважно тому всьому, про що й як там говорять наші люде цілими годинами, а тоді певно зрозумієте, що то таке почуття дійсности.

Ми певні в тому, що якби з нашого громадянського життя можна було викинути три чверти засідань, то з того вийшла би подвійна користь. Перша для тих людей, що вічно засідають, а друга, для самої справи, про яку радять на засіданнях. Та здається, ніхто не всилі зробити цього, бо наш загал уважає якраз вічно „засідати" за найважнійшу народню роботу.

Брак почуття дійсности наробив нам богато лиха. Найбільше відбивається це на нашім молодім поколінні. У нас аж кишить від молодих старців. По кількох літах безкорисного шамотання під небесами така молода людина попадає в нехіть і здає бій, хоч властиво боротьби в щоденнім житті вона навіть не починала. Такі люде пропадають не при роботі, тільки серед настроїв і туги. Вони то нераз, повні запалу, не знають, що воно таке щоденна тяжка робота, бо для них вже сама поза невдоволених являється боротьбою.

Найбільшим лихом поодинокої людини та цілого народу є те, як він стане витрачувати свої сили в боротьбі, а не має при тому почуття дійсности. Тут нічого не поможе, боротьба мусить покінчитися невдачею. А скільки то у нас таких людей, які не беруть на увагу дійсних обставин життя, тільки конче хотять приноровити їх до своїй мрій і фантазій!

Здається, що нікому більше так, як нам, не потрібно так дуже людей сильних, розумних, які уміють дати собі раду всюди й пристосуватися до правдивих умов життя. Тільки робота таких людей виведе нас з того зачарованого кола, в якому ми тепер тупцюємо на одному місці.

В першій мірі нехай заговорять тут усі ті, що займаються школою й освітою. Нам потрібно людей не тільки з загальною освітою; нам треба ще більш таких людей, які уміють використати ту освіту для себе й народу.

На королівському дворі могучої Анґлії є один дуже знаменитий звичай. А саме — анґлійський король висилає своїх дітей, як вони підростуть, на короткий час, як простих челядників у варстат ремісника. Там вони мають не тільки чогось навчитися, але також пізнати, що воно таке тяжка праця взагалі.

І не в тім тут справа, щоби молода людина пізнала основно умови людського життя. Це просто неможлива справа. Та важне тут те, щоб у неї виробився інстинкт почування реальної правди, тої інтуіції, яка потім дає їй змогу зрозуміти другу людину, її бажання, стремління, її діла й бачити в правдивому світлі інтереси свого народу — одним словом, щоби мала почування правдивої дійсности. — („Новий Час").

Аркадій Аверченко.

ПРИ ЧАЮ.

(Ґуморeска).

Я сидів при бюрку в моїй кімнаті, переді мною відчинене вікно, за вікном город, а напроти дім у саді. Вікна дому в саді були відчинені, тож я міг зовсім бачити чоловіка й жінку, що саме сіли при столі до чаю.

Жінка взяла склянку, обтерла й стирочкою, поклала склянку на тарілці і спитала чоловіка:

— Чи хочеш темнійшого чаю?

— Певно, ти-ж знаєш! — відповів бурмотливо чоловік. Не відвернув очий від часописі, підніс склянку до уст, потягнув раз добре і нараз підскочив наче бішений:

— Що се знову?

Вертівся на кріслі наче птах, влучений кулею, а потім побіг до столика з чаєм, глянув з великою погордою на жінку і сказав у найбільшій злости:

— Ти нароком зробила се!

— Що-ж я зробила? — спиталась вона здивована.

— Ти дала мені кипяток!

— Що за кипяток!

— Що за кипяток? Се-ж зовсім звичайний чай!

— То не чай, то кипяток!

— Що ти тим хочеш сказати?

— То підлота. Я попарив собі горло!

— Алеж...

— Ти рада з того, коли можеш свому чоловікови заподіяти якусь прикрість.

— Алеж серденько... Тиж сам винен.

— Я? Як то?

— Коли ти такий дурень, то не повинен був женитись... Тоді був би пив зимний чай.

— Ти не повинна була виходити за такого дурня... Зрештою, ти сама дурна... дурна.

— Я?!

— Так, ти!

— Що ти тим хочеш сказати?

— Коли вже чоловікови дається кипяток, то треба бодай звернути йому увагу на се.

— Дивне, нашому приятелеви Влодкови я все даю такий чай і він ніколи не нарікає.

— Бо твій Влодко не має горла, а ринву. Той Дон Жуан.

— Що ти тим хочеш сказати?

— Остав мене в спокою з твоїм Володимиром. Сердиш мене разураз. Нині даєш мені кипяток, завтра даш знову кипяток і то буде, аж поки я не згину. Тоді ти могтимеш жити собі з твоїм Володимиром щаслива і вдоволена; не потребуєш боятися, що твій чоловік приловить тебе на горячому вчинку.

— Що ти тим хочеш сказати?

— Кажу, що як ще раз даш мені кипяток...

Жінка зірвалася, перевернула крісло й крикнула:

— То не кипяток! То чай! Звичайний чай! Ми всі пемо такий чай! Ти, варваре... Ми всі пемо такий час.

Я бачив, як відчинилися бічні двері і як до кімнати увійшла висока, суха жінка, може якась своячка.

Жінка схопила за руку ту суху паню і озвалась:

— Най Лілі скаже. Вона в сій справі не інтересована. Лілі, покоштуй сей чай! Чи він горячий?

Лілі взяла склянку; покоштувала і сказала:

— Сей чай ледви що теплий.

Чоловік схопився за голову; бігав по хаті наче божевільний сюди й туди і кричав істерично: „Ледви теплий, га... ледви теплий... Ви всі змовилися. Всі проти мене. Коли то тепла вода, то ви всі злодії, обманці".

— Миколо Івановичу, — сказала Лілі гордо. — Мене можете ображувати, бо я бідна дівчина, що живе при своїй сестрі, але мусите роздумати, що говорите.

— Я нічого не потребую роздумувати! — крикнув злісно чоловік.

— Прошу... Але я мушу сказати: Вважаю ваше поведення підлим... Коли вам моя сестра не подобається, то чому ви женилися з нею? Чоловік, що жартує собі з безборонних жінок, є підлим в моїх очах.

У сю хвилю відчинилися двері і до кімнати війшла старенька нянька.

— Що ви тут галасуєте? — крикнула вона обурена. — Дитина щойно вснула.

Чоловік схопив няньку, притягнув її до стола і крикнув:

— Нянько! Ви одна-одинока розумна жінка в сій хаті. Скажіть, чи можна пити сей чай?

Нянька покоштувала чай, а потім сказала голосом найбільше переконаним:

— Ні, сього чаю не можна пити.

— А що, — відповів чоловік — не говорив я все, що нянька розумна жінка?

— Вона тримає з тобою, бо хотіла би мати більшу платню. Вона тільки вдає так, начеб попарила собі уста, каже жінка.

— Якто попарила? — озвалася нянька. — Алеж сей чай холодний як лід.

— Що? — крикнув чоловік. — заберіть мені геть ту стару, а ні то задушу її.

— Ласкавий пане! — боронилась жінка і розплакалася.

— Я не всилі був бути дальше байдужним глядачем. Я вхопив капелюх і побіг до сусідів.

— Даруйте, — сказав я, — що я незнакомий вбігаю до вашої кімнати. Я з вікна бачив усе, що в сій кімнаті діялося. Кождий з вас, мої панство, із свого боку говорить правду. Ви, ласкава пані, подали свому чоловікови дійсно дуже горячий чай. Ваш чоловік попарив собі уста і став з вами спречатись. Ваша сестра прийшла десять хвиль опісля до кімнати і певна річ, чай був уже теплий. Нянька прийшла за десять хвиль пізнійше ніж ваша сестра і застала вже чай холодний як лід. Температура течі, коли зійдеться з воздухом, як звісно...

— Даруйте, мій пане, — спитав чоловік — що ви властиво хочете?

— Я? Зовсім нічого. Я хотів отворити вам очі. З мого вікна бачив я, що діялося в сій кімнаті.

— Гарне заняття! — запримітила злобно жінка — слідкувати сусідів... шпіонувати... Встидайтеся!

— Гарне виховання, — запримітила своячка — закраститися до чужої хати і потім ще незнаним людям виголошувати моралізуючі проповіди. Тьфу на вас!

А нянька сказала:

— У моїх попередних панів прийшов також раз якийсь великий пан, а пізнійше то пальто пропало з передньої кімнати. Йдіть, мій любий... ідіть до дому.

І тепер вони всі четверо, стоячи тут, забули про свою суперечку, погодилися і гляділи злісно на мене. Я всміхнувся і вийшов з кімнати.

Люди не хочуть слухати правди.

СВІЖЖИЙ ВОЗДУХ.

Дуже часто буває, що на найважнійші річи звертається найменше уваги. Таке часто, — на жаль дуже часто, — буває і зі свіжим воздухом. Свіжий воздух конечний для здоровля так старших, як і дітей.

Ціла хата, — кождий куточок у ній, повинен бути провітрений у ній кождого дня. Вікна повинні бути приспособлені так, щоби можна отвирати їх без труду. Вікна в спальнях ночами повинні бути отворені так в зимі, як і в літі.

Свіжий воздух приносить здоровля, — несвіжий слабости і горе.

Василь Бобрів (Смутний).

НАРИСИ.

Десь дзвін ударив: бам...м...м...
Ніч чорна, наче мурин
Попереду Проскурів,
Ворог там.

Ми йдем на дзвін...
Шукати язика...
Три юнаки,
Три хлопці, як один.

Ходили цілу ніч — нема.
Ми-б десь лягли,
Та не могли —
Стояла лютая зима.

Бажання Степана Куропатви сповнилися. Він купив собі домок на передмісті з городом, цвітником, а навіть ізількома улиями пчіл. На жаль пчоли не такі спокійні, як він сподівався. Ось як Куропатва вийшов підливати цвіти, обпали його пчоли. Куропатва в крик. Його жінка, як почула крик, виглянула крізь вікно. Коли побачила в чому річ, каже:

— Зачекай хвилиночку, Степанку, я погляну до Господарського Календаря, що тепер робити.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ВИДНО, Є ВСЯКІ НОВИНКИ, І ЩЕ СЯ ТОЙ НЕ ВРОДИВ, ЩОБИ ВСІМ ДОГОДИВ.

Посилаю вам витинок з газети в нашім місті, щоби ви побачили, які цікаві річи тут написані. Найцікавійша новинка то про сего Гарі Берта, що приїхав сюди минувшої середи з куркою, сидячою на „бомпері" свого автомобіля. Дороги навкола міста дуже „кепські, але курка сиділа собі преспокійно на автомобіли, як Линдберг на довоїм літаку, як висідав у Парижи.

Се дуже цікаво, як вона так удержалася і не злетіла.

Г. Федорчук.

ВИНАГОРОЖЕННЄ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ ОСЕРЕДНЄ ПИТАННЄ ШКІЛЬНИЦТВА.

Дискусія, яка розвелася серед наших людий над шкільною справою, спочатку виглядала так, що вона ніколи не доберється до найбільше пекучих питань. Я так і думав, що люди будуть говорити про все, а тільки не про те, що найважнійше, а про що треба буде найбільше говорити. Але з часом я побачив, що як дискусія триває довго, то люди таки дійдуть до найбільше пекучого питання та хоч зі страхом, але все таки почнуть про нього думати.

За таке питаннє в шкільній справі треба уважати питаннє винагородження учителів. Про нього від якогось часу згадує щораз більше наших людий. Так принайменче є між людьми в Ню Йорку, може тому, що тут іде дискусія за винагородженнє для учителів у міських школах. На всякий случай я вже мав нагоду стрічати богато людий, які розговорившися зі мною за шкільну справу, говорили за справу винагороди вчителів.

Ся справа дуже важна, бо як довго ми не хочемо платити грошей за науку своїх дітий, так довго нам нема що займатися такими питаннями, якими ми тепер займаємося: Як поправити учителів? Як дістати кращі підручники? На всяку поправу нашого шкільництва треба гроший, а як ми не хочемо гроший давати, то так довго всяке говореннє се тільки киданнє гороху об стіну.

Я вже нераз мав нагоду бачити сю неохоту наших людий платити на школу. Ті самі люди, які дають щедро свої доляри на церкву, які наймають служби за душі своїх батьків, що померли в старім краю, які не минають жебрака не кинувши йому пятака, не хочуть дати ані цента на школу, на виховання своїх дітий. Один мій знакомий дав коло пять доларів на місяць на церкву, а 1 доляра на місяць на школу вважає здирством.

Я вже довго ломлю собі голову над тим, чому се так. Таж за кожду школу чоловік платить. За школу в старім краю ми платили австрійському урядови, а австрійський уряд платив професорам. Тепер там польський уряд стягає податки від наших людий на школу, і наші люди платять, і відтак за се уряд дає їм школи, які мають польщити наші діти. Але наші люди там податок платять, бо мус, а мус великий пан. Тут вони можуть мати школи, які їм подобаються, і вони не хочуть платити. Чи здаєтся нашому чоловікови, що як він заплатив, то якийсь мус йому сказав заплатити? Чи може він тільки привик платити добровільно жертви на церкву і жебраком?

Я чув теж приміром від людий, що вони посилають свої діти до айриських або польських шкіл, то там „учать добре". Я питався, що вони розуміють під доброю наукою. Мені сказали: Учать за дурно... Не кажуть родичам нічого платити, або дуже мало.

Я пробував доказувати таким людям, що як Айриші або Поляки вже дають таку науку за дурно, то знак, що вони мають у тім інтерес, що вони видно хочуть перекабачувати наших людий на Айришів чи Поляків. Але се наших людий не брало. Їм ходить головно о те, аби наука була добра, то є, щоби вона нічого не коштувала.

Як так буде далі, то ми ніколи своєї школи не дочекаємося. Наші люди будуть далі посилати своїх дітий до айриських або польських шкіл, бо нібито так дешево. Аби розвязати наше шкільне питаннє, то треба над тим застановитися, як переломити ту нашу стару заскорузлість, що ми й в Америці по двацятьох роках життя ще далі не хочемо платити добровільних жертв на свої школи, але хочемо, аби наука велася добре, себто „за дурно". Як ми сього рутенського звичаю не переломимо, то ми зовсім безпотрібно будемо говорити про розвій свого народного шкільництва.

В. М-ч.

ЧИ НАМ ТРЕБА ТАКОЇ РЕЛІГІЙНОЇ ВОРОЖНЕЧІ?

Женився в нашій громаді один хлопець, син члена української католицької церкви, з дівчиною, що належить до української православної парохії в сусідній громаді. Хлопець уволив волю своєї дівчини та брав шлюб у православній церкві.

Зачув про се наш католицький священик і як не стане в найблизшу неділю проповідувати в церкві. Що там католицький священик виступає проти православної, сему дуже не можна дивуватися, бо ми вже знаємо, що ті Христові церкви живуть зі собою як найгірші вороги, щоби не сказати, як пес з котом. Отже ми й не дивувалибся дуже нашому священикови, якби він говорив проти православної церкви з релігійного боку. Але тут священик ще підмішав патріотизм, народ. Мовляв, схизматики се зрадники народа, і таке инче. Тут уже навіть найвірнійші католицькі громадяни сказали, що ксьондз переборщив. Люди чували, що були українські патріоти, що належали до української православної церкви, як були знова другі, що належали до униятської, і нищо вже нікого не заженеш до церкви говореннєм, що тільки моя церква патріотична. Зрештою, противники можуть дуже легко відповісти, і то сильно відбиватися. Лiпше вже сього оружія не вживати.

Так ще люди критикували проповідь загорілого єгомосця з того боку, що єгомосць говорив про ріжницю між церквами з народної точки збору.

Що властиво хотів осягнути священик? — питалися люди. Чи він хотів переконати молодого, що його молоденька жінка є схизматичка, яка визнає якусь зрадницьку віру? Таж що вона є рівночасно зрадницею свого народа? То в сей спосіб священик помагає молодятам наладити своє життє, що відразу пятнує жінку перед мужем як зрадницю української церкви та українського народа? А як відтак сей муж справді зачне безпідставно дивитися на свою жінку як на зрадницю? Хто буде винен їх сварці? Може муж? Може жінка? Чи може той священик, що надужив проповідальниці на те, аби засадити молодятам в серце отрую проти свого подруга?

Ось що хоче знати громада. Бо громада бачить роботу церковних загорільців. Вона бачить, що деяка боротьба межи церквами є неминуча, але громада не розуміє, чому ся боротьба має прибирати такі розміри, щоби аж розбивати подружє життя, або розбивати наш нарід на два ворогуючі зі собою церковні табори. Громадяни, які до високих шкіл не ходили, нині здвигають плечима й питаються: Що з тим ученим чоловіком за біда, що він аж до високих семинарій мусів ходити, аби забути те все, що простий розум добачує?

В. Г.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

ІВАН САНДУЛЯК,

організатор січового руху на Підкарпаттю довоєнних часів, помер в 82 р. життя в рідному селі Карлові, снятинського повіту, 5. червня ц. р.

Молодшому воєнному і післявоєнному поколінню є маловідомий сей невтомимий селянський діяч, поет, агітатор і будитель народнього духа в найкращому розумінню того слова, організатор „Січей", з яких вийшли найкращі жовніри української армії і славний „гуцульський курінь". До кінця життя був при тих, що боряться за національну і державну волю українського народу.

ДИСЦИПЛІНА В ДОМАШНІМ ВИХОВАННЮ.

Три-літний хлопчик вбіг до кухні з різкою командою:

— Я хочу води!

— Скажи „прошу", — відповіла його мати, досягаючи по склянку.

— Я хочу води, — повторив ще грізнійше хлопчина.

— Скажи „прошу", — настоювала мати лагідно, тримаючи склянку з водою в руках.

— Води хочу! — крикнув хлопець завзято, тупаючи ногою.

— Івасю, ти не дістанеш води, поки не скажеш „прошу".

— Хочу води, — кричав Івась вперто.

Мати зрозуміла, що мусить поставити на своїм, инакше дитини не навчить послуху.

— Ні, Івасю, ти мусиш маму гарно попросити.

Хлопець почав плакати і кричати:

— Води! Води! Води!

Бачучи таку впертість перед собою, мати взяла Івася за руку, провела в другу кімнату, і сказала:

— Коли не хочеш сказати „прошу", так сиди тут сам, доки не станеш гарним.

Хлопець, призвичаєний до такої кари, сів на крісло, але дальше вперто говорив:

— Я хочу води.

Мати навідувалася до него кілька разів, але хлопець все ще таки настоював на своїм. І так він пересидів цілу годину. Нарешті, умучившися, ввійшов легенько до кухні, просячи:

— Прошу, мамо, води.

Мама дала Івасеви води і цілуючи його говорила:

— Правда, як то гарно і легко сказати „прошу"? Чомуж ти так не сказав перше, я булаб зараз дала води.

— Я вже буду гарний, — гомонів Івась, тулячися до матері.

Мати тішилася, що поборола Івасеву впертість, хоч як прикро було їй се робити. Вона розуміла, що се було для добра самого Івася, бо скільки то непраз буває лиха в життю через невикорінення впертости в дитячім віці.

МОЇ СПОМИНИ.

Дісталася мені в руки книжка М. Кривецького і О. Назарука: „Як писати спомини". Заохотили мене написати одну подію з мого життя, щоби не забулося.

Виріс я у селі Я... на Закарпатській Україні. Моє село у горах, недалеко галицької границі. Таке, як кожне гуцульське село. Старі люде нераз говорили, що десь там далеко у Росії є ще такі самі люде, як ми. І хоч в селі називали себе Русинами або Руснаками, то вже в школі ми від цього відвикли. Нас мадярські учителі в мадярських школах учили, що ми Мадяри. Я виховався в руській (українській) хаті, а по мадярське знав лиш декотре слово. Книжок ніяких наших не було, лиш один церковний молитвеник з Ужгорода. У декотрих хатах були молитвеники зі Львова. Я лиш так із звичаю держався своєї мови, як мене мама навчила. А вже в школі учитель силував говорити по мадярськи.

Мене все тягнуло у світ. Коли мені було вже 16 літ, вийхав я з иншими в Німеччину на роботу. Це було 1910 р. Ми робили в копальні. Мій товариш прироботі був Німець з німецької кольонії на Україні й він то все мене закликав з собою. Мене страшенно кортіло подивитися на Росію, чи там такі Русини, як ми й як там життя. Коли я заробив трохи грошей, ми змовилися, що ідемо. Я не міг дістати пашпорт через границю. Та вдалося мені, що я перекрався. Німець научив мене, що маю робити.

Зараз за границею я зайшов у селі до одної хати. Нічого з того не розумів, що мені говорили. (Тепер вже знаю, що це були Москалі). А тоді я дивувався, які то Русини, що я не розумію їх бесіди! Переспав я там, а потім за три рублі справили мене в Житомир. Я не знав, що це Україна, бо тоді називалася Росія. З Житомира я перейшов на Березівський хутір. Це було село коло Житомира... Думав, що там на селі знайду роботу й приміщуся. По дорозі зайшов я на почту купувати марки, та не знав, як звати. Я казав „штемпель". Там дивилися на мене й не розуміли. Показували мені одно, друге. Аж накінець я найшов листа й показав. Тоді продали мені почтову марку.

На почті був тоді слуга учителя з того села. Той питав мене, куди я йду. Я радий був, що знайшов чоловіка, котрий говорить так як я, чисто по „руськи". Ми йшли, розмовляючи. Як ми дійшли до школи, мені вже не хотілося розлучитись зі знайомим чоловіком. Старий учитель стояв на дверях і пізнав по вимові, що я не тутешній. На питання, хто я, кажу, що Мадяр. Щоби ліпше розуміли, подав я, що „Венгер". Почали мене випитувати, що я тут роблю й як я сюди дістався. Я розповів усе по правді. Тоді спитали мене, чи я не хочу їсти, може я голоден. Забрав мене вчитель з собою до хати. Старий учитель звався Микола, а його син Семен. Прізвище я вже забув. Там я лишився ночувати. І другого дня його син не хотів мене пустити; казав, щоби я у них лишився. Це було на вакаціях, бо молодий вчився в учительській семинарії чи може в гімназії. Там я перебув 2 місяці. Я помагав їм у роботі, хоч мав і свої гроші ще з Німеччини. Все вечером Семен брав „Кобзаря" й читав мені. Питався потім: Розумієш? — Розумію, кажу. А чи по нашому це писано, чи по чужому? — По нашому! Потім говоримо. Випитувався мене, в які я школи ходив. Я казав, що в початкову школу, народну мадярську. Тоді він попросив мене: Напиши мені що! Я написав йому щось, а він дивиться на те й сміється. Каже: То не твоє! Напиши мені щось, що буду казати. Я написав: Oj ne chode Hreczu ta na vecsirneczu". Всі дивляться та сміються. Я не вмів ще тоді написати „Не ходи Грицю на вечерниці". Далі каже: пиши черешенька. Я пишу: Cseresenyka". Він дивиться, дивиться: — та цього ніхто не прочитає! Дуже дивувався, чому я не знаю писати по українськи. — Адже то ти Українець такий як і я! — каже мені. Я видивився на нього. Це правда, що бесіда та сама, тай люде в селі такі самі, як наші, але Українцем ще ніхто мене дотепер не називав. — Як ти Мадяр, то чого по українськи говориш? — каже він мені. Я йому толкую, що я Мадяр, лиш у нас так говорять. Таку собі люде мову найшли. Бо ми то „крайні" Мадяре, а тамті то „наддунайські" Мадяре. Як то може бути, аби я був Українцем? Чому ви не живете коло нас, лиш Поляки живуть між нами в середині?! — Які Поляки? — питає. — А тоті Галіціяне. Тих, що за горами, то ми називаємо Поляками. Так казав нам мадярський учитель. У нас руська бесіда, руснацька, у них — польська. Ми кажемо „кервень, остолош, сзер", а Поляки в Галіції називають усе: просьба, столяр, тисячка. Видите, що инакше говорять тоті за горами, бо вони Поляки з Галіції. І то ще Поляки-Бойки, а ми Мадяре-Руснаки. І то слово „Руснаки", то можна говорити лиш у хаті, а перед другими, то лиш кажи, що Мадяр! Там на долах коло Густого також живуть люде, не ті, що ми, але годен їх розуміти. І тоті люде долішні казали нам „Гуцули", а ми сердимося за то. Ми їм казали: „Гайнаці та Губаші" (губа-гуня). То є якийсь другий нарід. За Гайналами коло Ужгорода вже третій нарід, Лемаки або Лемки, також можна їх розуміти, лиш говорять все „лем так, лем". Тих ми не любимо.

Довго думав Семен над тим. Аж вкінці каже: — То все неправда! Такий Вавилон завела чужа, мадярська політика через мадярську школу. То все один і той сам український нарід! Не кажи Галіція, лиш Галичина, і там наші люде, не Поляки; вони добре стоять за народом! Лиш Мадяре так затемнили вам голови, винаходять розлуку, роблять ненависть між нами, щоби розединити український нарід і лекше знищити. Це їм не вдасться й ще ти дожиєш до того ліпшого! Але лишім це! ... І почав мене вчити писати й читати по українськи. Я радо вчився й так навчився. Ще й до дому приніс з собою книжку українську, а потім ще купив собі співаник і календар. Учив мене що дня. А все наказував шанувати рідну мову. Я читав Кобзаря, оповідав про Шевченка.

Тепер я вже маю портрет Шевченка у своїй хаті!

Раз кличуть мене знайомі парубки: „ходім на вечерниці!" Я розумію, що це вечерниці, бо й у нас так кажуть. Приходимо. Там є дівки й хлопці. Співають, забавляються, сміються. Я все розумію, але не говорю нічого; боюся, щоби не сказати яке мадярське слово, бо з мене сміються. І так в селі назвали мене „Венгер". Потім я познайомився й став смілівший.

І в селі тут мені поправляли мову. Жалували мене, що я такий бідний, що вже й рідну мову забув. А мені стидно було.

І я вже помалу відвикав від мадярських слів. Потім вже зовсім вилишував мадярські слова, а знав вже свої. Гадаю собі: Як поїду до дому, а зачну так говорити, то в нашім селі скажуть, що я якийсь „Поляк". Бо в нас були на роботі люде з Галичини, то наші називали їх „Поляками" та „Бойками". Це були Українці, тепер розумію, бо вони чисто говорили по українськи.

Раз каже Семен, щоби я по щирости сказав йому, хто я є. Роздумую я, що сказати. Тож певно, що не Мадяр, бо я вже бачу тепер, що ми всі походимо від Київа. Лиш нас так Мадяре одурили! Кажу йому: — Я Українець! Він стиснув мені руку й проговорив: — Товаришу, дякаю ти!

На Березівськім хуторі перебув я 2 місяці. Потім син учителя вернувся в школу, а я поїхав до границі, перейшов її і з Кракова дістався знов до Німеччини. Тепер я вже всюди називав себе Українцем. Як де стрічався з Галичанами, то вже знав, що це не є Поляки, лише наші люде. В 1923 році їхав я через Станиславів до дому. Мадярських слів не чув ніде.

Аж в Ясіню як закричить кондуктор: „Керешмезе!" Як я це вчув, то мене прямо в серце дьохнуло! Вже й назву українську перевертають Мадяре, щоби й сліду не було з нас на нашій землі!

Приїхав я у своє село. Найперше повернув до нанашка, бо він жив близче стації. Там мусів я їм все розяснити, чому я так говорю, „хто ми, чиї сини, ким, защо закуті". Мадярське слово як учую, то вже сміюся.

— Тай ми будемо старатися вилишувати тоті слова — казали мені мої знайомі „Руснаки". Дякувати Богові, що найшлися люде, котрі тебе навчили, тобі очі отворили.

Так поволі випадковими дорогами приходили до нас перші проміні освідомлення.

І хоч як Мадяре хотіли нас винародовити, а таки нічого з того не вийшло. Лиш деяких слабших перетягли на своє. Як каже приказка: „Де дрова рубають, там тріски летять". Тріски відпали, а ліс дерев остався. Навіть у боротьбі ще зробився сильніший! А ми тепер вже знаємо, хто ми є!

А скільки разів подивлюся на портрет Шевченка, все нагадую собі Семена, мого любого Семена, що перший мені очі отворив!... Від того часу я все почуваю себе чоловіком, а не рабом.

Іван К., селянин.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

—o—

286.

Тов. Запорожська Січ в Мілвіл, Н. Дж., від. 347. У. Н. Союза.

Хвальний Заряде! — Коли на піврічнім мітінгу (19. червня ц. р.) полагоджено всі справи товариства, то уряд підніс справу дальших жертв на Сиротинець У. Н. Союза. По короткій дискусії члени зобовязалися зложити до кінця року кождий по 5 долярів (один член прнобіцяв 10 долярів). Двох членів зложили свої жертви відразу і їх імена будуть подані у списі жертв.

Наше товариство признало, що Сиротинець при У. Н. Союзі є конечно потрібний, а сю потребу вонo доказує не словами, але ділами. Взявши під увагу, що в нашім товаристві є невелике число членів, ми досього часу зібрали вже 95 долярів, а сподіваємося, що до кінця біжучого року призбираємо ще гарну суму. Наша думка така, що якби всі відділи нашої організації пішли нашими слідами, то ще сього року можнаби приступити до будови Сиротинця. — За уряд: Стефан Чопик, предс.; Стефан Ковальчук, кас.; Іван Копитко, секр.

287.

Бр. св. Івана Хрестителя в Вілкс Баре, Па., від. 223. У. Н. Союза.

Хвальний Заряде! — Висилаємо чек на 15 долярів, які зложили члени нашого відділу. Сеть скромний початок, бо всі члени, заохочені своїми урядниками, беруться жваво до праці і задумують на дохід Сиротинця-Захисту У. Н. Союза уладжувати стало ріжні підприємства, як балі, пікніки, представлення і т. п. Трошки видно, трошки видти — щоб як найскорше побудувати ту нашу народну інституцію. А її нам так потрібно, як сухій ниві дощику з неба! — За уряд: Іван Барнась, пред.; Лука Худоба, кас.; Григорій Гулька, секретар.

288.

Бр. св. о. Николая в Палмертон, Па., відділ 369. У. Н. Союза.

Відносно до ухвали Головного Уряду нашої організації та до бажання свідомих членів, щоб як найскорше поспішити зі збіркою на Сиротинець У. Н. Союза, урядники нашого відділу повідомили про сю справу членів на мітінгу. По прочитанню дотичної ухвали попрошено членів, аби вони негайно і щиро сповнили свій обовязок. Після того члени зложили $10.50 (виказ жертводавців подаю окремо). Маю надію, що в коротким часі наш відділ вишле більшу суму, бо складаючи жертви на Сиротинець-Захист У. Н. Союза, складаємо їх не чужинцям, а самим собі. Дай Боже, щоб ся наша народна інституція, так дуже потрібна нашим власним дітям і немічним членам, сталася як найскорше довершеним фактом! — Стефан Дмитрик, секретар.

289.

Тов. Українська Січ в Бріджпорт, Кон., відділ 59. У. Н. Союза.

Хвальний Заряде! — Посилаю до Вас спис жертводавців (членів і не-членів) і прошу їх оголосити. Ми вібрали тепер $15.50, а як пришлете нам другий виказ, то будемо старатись, аби Ваша і наша праця увінчалася як найкращим успіхом. — М. Галькевич, секретар.

Андрій Чайковський.

ПАМЯТАЮ...

—o—

Це було осінню 1882 року. Я вчився тоді до іспиту, і ходив по міськім саді з книжкою.

Листопадові дні, погідні, сонішні, але холодні. Сонце світило уською землю і світило так ярко, що аж очі сліпило. На стежинках повно пожовклого листя. Безлисті дерева сторчали в гору обнаженими гільками. Птиця кудись поділася, лише ворони та круки літали цілими стадами, роздираючи своїм зловіщим кряканням тихе осінне повітря.

І тут стрічав я що днини о тій самій порі якогось старезного чоловіка. У нього волосся біле, мов молоко, також борода і вуса, одягнений у тепле пальто ходив з трудом стежкою, підпираючися на палиці. То знову сідав знеможений на лавці і важко думав. Про що він думав, я тоді не догадувався... А тепер я знаю його думки... тепер, як мені перейшов „семий хрестик".

А тоді я був молодий, здоровий, кремезний. Я тоді брався ступити на шлях практичного життя, я мріяв, складав пляни, дивився за тими милевими стовпами мойого майбутнього шляху...

Мені було дуже жаль того немічного старушка. Я порівнював його з собою. Він на кінці своєї житевої мандрівки; я в половині дороги, а може й то ні. З його станом гармонізувала осіння природа; мені хотілося весни, життя, цвітів, пташачого щебетання... Те вороняче кракання, то для нього, воно ворожить його кінець... Незабаром насніє зима, морозна, з метелицею, ледом і білою сніговою плахтою... Який я був щасливий супроти нього... А відома річ, що щастя і нещастя пізнається, порівнюючи себе до других... Я почував себе щасливим, бо мені ще дуже далеко до такого...

А однак... мені було страшно. І я до такого самого немину... замандрую.

І мене присяде старість, якщо того доживу, мій волос побіліє, і я пригорблюся, ноги відмовлять послуху, прийде мені утома...

На той спогад мені стало страшно...

Тепер нагадую все...

Мій принагідний товариш з міського парку вже давно в могилі. Він усе покінчив, і не бачив того страхіття, яке я мусів пережити за останній десяток літ... Завидую йому. Він вже там, „ідіже ність болізни, ні печалі", а я туди зближаюся. А як мені прийдеться перейти цей кінцевий шлях, це закрите мені густою заслоною...

От таке то нагадується на старости літ...

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ФОРД СИТІ, ПА.

Союзове Товариство на Дім Інвалідів.

Товариство Запорожська Січ, від. 63 У. Н. Союза, рішило на піврічнім мітінгу виасигнувати з каси $10 на допомогу нашим інвалідам в краю, як тим борцям, що боролися за визволеннє нашого народу.

Жертву вислано до краю через Обєднаннє.

О. Зубик, секр.

МИЛВІЛ, Н. ДЖ.

На Дім Укр. Інвалідів.

В касі від. 347 У. Н. С. лежало $10, які заколядовано ще підчас Різдва на допомогу Рідному Краєви. На піврічнім мітінгу вирішено вислати їх до Обєднання і призначити на будову Дому Укр. Інвалідів у Львові.

І. Копитко.

СМОК РУН, ПА.

З хрестин на Дім Інвалідів.

На хрестинах в гром. Юрка Лучки зложили жертви слідуючі гості: по $1: Ю. Лучка, Ю. Медвідь, В. Голубінка, А. Марущак і М. Джмелик.

Збірку вислано до Обєднання з призначеннєм на будову Дому Укр. Інвалідів у Львові.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Збирають в церкві на Дім Інвалідів.

В укр. гр. кат. церкві Успення Пр. Діви Марії зібрано в день свята Сошествія св. Духа $15.27, які вислано до Обєднання в Філадельфії з призначеннєм на будову Дому Укр. Інвалідів у Львові.

ЖАРТИ.

Граф де Шальон казав, що качки то дуже пажерлива порода птиць. На доказ цього навів раз таку пригоду:

„Мав я у себе 12 качок. Я не міг їх наситити, та зарізав шість із них. І дівно тих шість живих качок зїло тамтих шість зарізаних аж до останньої кісточки. Потім мусів я порізати на кусники три інші качки, їх тіла захланно проковтнули тамті три, що ще лишилися при життю. З тих трьох я знову мусів зарізати одну, щоби заспокоїти голод оставших двох качок. Їх убивати я вже не мав відваги, щоби не вигинула раса. На другий день рано, як я пішов заглянути до койця, не застав уже піодної качки, лише піря з двох качачих хвостів. Показалося, що качки, які я оставив іще, зїли одна одну".

Від хвилі тої анекдоти, що обійшла цілу Францію, принявся вислів „газетна качка" на означення, що якась вістка є неправдива, що це небилиці.

Над морем.

Мати (до сина): Чи я не просила тебе, Богданку, щоби ти не відходив так далеко від берега до води?

Син: А татко відплив так далеко, а мама нічого не каже.

Мати: Добре, добре, але твій тато обезпечений на життя.

В гигієнічній гостинниці.

Власник гостинниці (до послугача): Івасю, вважай, той гість біля цеї стріпав попіл із цигара до слоїка з муштардою. Як він відійде, то вимішай муштарду, але докладно, щоби який гість не нарікав, що муштарда нечиста.

Заробіток письменника.

— Чи твоя письменницька праця дала вже тобі який заробіток?

— Так! Раз пропав мені на почті порученний рукопис і тоді заплатили мені почтове відшкодування.

П. Ковальчик.

ЧАС ЖНИВ!

Надійний час жнив
Кругом дозріває,
Богацтвом піль-нив
До щастя всміхаєсь:
Муть коси звеніти
І серпи бреніти,
Копиці чорніти,
Стіжки золотіти —
Та пісня благодати
По полю лунати!

Щож ми будем жати,
У копи складати?
І пісню ми, браття,
Яку мем співати?
Чи руту зневіри
Та злоби будяк
На згарищах волі
Ми будем плекати?!
На мурах руїни,
При звуках кайдан,
Чи пісню неволі
Ми будем крякать?!

Поля-ж України
Ґранати зорали!
Насіння — жовніри
Ногами стоптали!
Кістками героїв
Ріллю пребогата!
Червоною кровю
Від серця полята!
Невже-ж на цій ниві
Ми плодів не зберем?
Бурян там, кролива
Зросли лиш, та терен!

Хай плачуть
І крячуть
Слабі недолюги,
Врагів наших слуги!
Що гнуться
Лозою,
Торгують
Душою
Як кат злий
Розкаже
І копне ногою!...

Ми будем збирати
Ці зерна любови
Що гойно
По полю
Садили герої!
Ми сімена волі
В час жнив мем збирати
І пісню могучу
І слави і волі
Ми будем співати —
Катів
І рабів
Як мем проганяти!...

Линден, Н. Дж., 7/6, 1927.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ